

بررسی تطبیقی دیدگاه عمر خیام و ابوالعلاء معری پیرامون زندگی، مرگ و معاد

۱. حسن مجیدی*، ۲. عیسی سلامت**، ۳. الهه ستاری***

۱- استادیار زبان و ادبیات عربی دانشگاه حکیم سبزواری، خراسان رضوی، ایران.

۲- کارشناس ارشد زبان و ادبیات عربی دانشگاه حکیم سبزواری خراسان رضوی، ایران.

۳- دانشجوی دکتری زبان و ادبیات عربی دانشگاه حکیم سبزواری، خراسان رضوی، ایران.

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۱۰/۱۲؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۴/۲۳)

چکیده

در دوران معاصر، ادبیات تطبیقی به عنوان شاخه‌ای مهم در مطالعات ادبی زمینه بررسی اشتراکات و اختلافات میان ادبیات دو ملت یا دو شاعر و نویسنده را فراهم ساخته‌است. در این میان، خیام در ادبیات فارسی و معری در ادبیات عربی، دو اندیشمندی هستند که زمینه‌های فکری مشابهی دارند که این امر بهانه‌ای برای بررسی تطبیقی مختلفی میان دو نویسنده به دست می‌دهد. این دو نویسنده در بسیاری از زمینه‌ها از قبیل: اعتقاد به ناپایداری دنیا و زندگی انسان، معاد و تردید در آن، شک و بدبینی و اعتقاد به جبر و سرنوشت هم‌فکر و همسو هستند. چنین اندیشه‌هایی سبب شد هر دو نویسنده به کفر و زندیق بودن متهم شوند. این پژوهش درصدد است سه مقوله مهم از قضایای انسان به عنوان «مرگ»، «زندگی» و «معاد» را در بوته تطبیق و بررسی قرار دهد. هدف پژوهش شناخت اندیشه دو شاعر در سه مقوله مورد بحث به قصد دستیابی به جهان‌بینی هر دو نویسنده است. روش به کار رفته در این پژوهش، توصیفی-تحلیلی است که بر پایه مکتب آمریکایی ادبیات تطبیقی قصد دارد اندیشه‌های دو شاعر را از لابه‌لای اشعارشان بسنجد، ولی با در نظر گرفتن این نکته که خیام چون بعد از معری به دنیا پای نهاد و با اشعار او آشنایی داشت، از بعضی از افکار وی تأثیر پذیرفت و این تأثیرها در شعر او شایسته ملاحظه است که این موضوع زمینه ورود مکتب فرانسوی را در تحقیق ایجاد می‌کند. نتیجه نشان می‌دهد که هر دو شاعر اندیشه‌های واحدی در این مقوله‌ها دارند، لیکن بدبینی معری بیش از خیام است و انکار او با صراحت بیشتری بیان شده‌است.

کلیدواژه‌ها: ادبیات تطبیقی، خیام، معری، زندگی، مرگ، معاد.

* E-mail: majidi.dr@gmail.com

** E-mail: isa.salamat@yahoo.com

*** E-mail: elahehsattari90@gmail.com (نویسنده مسئول)